

Fatemeh Ekhtesari (Írán)

Fatemeh Ekhtesari (* 1986) je básnířka, redaktorka, aktivistka za lidská práva a porodní asistentka z Íránu. Je členkou literárního hnutí Postmoderní Ghazal, které je považováno za nejradikálnější básnickou skupinu v současném Íránu. Ekhtesari byla šéfredaktorkou několika literárních časopisů, v současnosti vede internetový magazín Independent Iranian Literature. Její poezie, próza i literatura faktu zkoumají témata sexuality, náboženství, genderu a boje za práva žen v Íránu i mimo něj. V rodné zemi vydala více než deset sbírek básní; první kniha *Yek bahse feministi ghabl az pokhtane sibzaminiha* (Feministické diskuse před vařením brambor) byla publikována v roce 2010. Když vyšlo najevo, že Ekhtesari do výtisků ručně dopsala slova vynechaná cenzurou, úřady distribuci knihy zakázaly. Po odchodu z Íránu Fatemeh Ekhtesari vydala básnickou sbírku *Bote Bozorg* (Velká modla), dvě krátké sbírky *Shena kardan dar hozcheye acid* (Plavání v kyselém bazénu) a *Tabar* (Sekera), dvě multižánrové knihy s názvem *Mrtvý, který byl mrtvý, se zhluboka nadechl (38 dní v Evinově samovazbě)* a *Nazdiki* a dvojjazyčné básnické sbírky *Vi overlever ikke* a *Hun er ikke kvinne*. Natočila také celovečerní dokument *Unpublishable* (Nepublikovatelný) a krátké dokumentární filmy *Still* (Klid) a *The Ways* (Způsoby).

Když se v roce 2013 vrátila z vystoupení na básnickém festivalu v Göteborgu, byla zatčena a pak na kauci propuštěna. V roce 2015 byla odsouzena k 99 ranami bičem a 11,5 letům vězení za zločiny proti íránské vládě, za pohoršující chování a rouhání. Mezinárodní petici proti jejímu zatčení podepsala stovka básníků. V lednu 2016 se jí podařilo uniknout ze země. Od roku 2017 je Fatemeh Ekhtesari na rezidenci ICORN v norském Lillehammeru.

Norské básně

Z perštiny přeložil Jozef Vrabček

č.4

Z tmy na mňa hľadela neznáma postava,
Siluetu rozoznať som nevedela – bol to muž, či žena?

Pristúpila ku mne, potiahla si z cigarety a pobožkala ma,
Pritisla ma chrbtom k múru a božkala ma,

V dlani pevne zovrela moje prsty,
Očami som pátrala po úniku zo slepej uličky,

Potom rýchlo a vyľakane v okamihu zutekala,
Srdce strachom opantané ako páchatel pred zákonom,

Moje múry sa zrútili, zostali mi z nich vo vnútri trosky,
A šialenejšia časť môjho ja sa náhle prebudila,

Vyhodila ma z vlastného tela, z vlastného sveta,
Do žíl akoby mi vstrekla jed, akoby ma otráвила,

Čakala som na nevyslovené slová,
Bozkala ju každým známym jazykom,

Rozprávala som o láske, aj keď som cítila ohrozenie,
Pritisla som si ju k hrudi, k svojmu strachu, pochybám,

Z tmy na mňa hľadela neznáma postava,
Smutná a divoká ako ja – bola to žena...

Žena ako tiché slzy procesie trúchliacich,
Žena ako zakázaný bozk v daždi,

Napokon sme pochopili, že táto láska je škandál,
Že s koncom našej samoty samota len začína,

Slobodná duša sa však nebojí väzenia,
Zaľúbený slávik sa nebojí nočnej búrky,

Smädný po vlnách, nebojí sa mora,
A kým sme spolu, nebojíme sa ani sveta,

Tma a my, stratené tiene bez domoviny...

Tma a jej láska, čo nado mnou získala čarovnú moc,
A ráno som už nebola „ja“, naveky zostala len „ona“...

č.3

V hlave zopár nabitých brokovníc,
V zovretom hrdle potlačený vzlyk,
Z úst poetky prúdila slová,
Zomrela uprostred vlastnej básne...

Mlč! Vietor by nás prezradil,
Nič nehovor! Spánok nám utiekol,
Slzy sa nám hromadia za priehradou,
V hrdle zasadená mína,

Unavuje nás čakanie v rade na popravisko,
Smútok vyzrážaný v krvi,

Ostalo nám už len trápenie,
Nemáme nič, len toto šialenstvo...

Ľudia po zemetrasení, v troskách: ty,
Ľudia v zovretí hladomoru: ja,
Ľudia v záplavách, uviaznutí: ty,
Tvoj život v ohrození: ja,

Svet má zapchaté uši a náš krik,
Uviazol v studni, ktorú vykopali dejiny,
V srdciach nám klíčila nádej,
Ale čiasi ruka ju vytrhla aj s koreňom...

Ako cesta pohltená nocou,
Ostali sme stratení, na konci s dychom,
Netúžime odísť ani ostať,
Sme kufor v strede cesty...

V srdciach nám vrie krv,
V hlavách blčí hnev,
Smútočné šaty prišité k telu,
Pohár našej trepezlivosti preteká,

Moju náruč neopúšťaj, sme predsa spojení jedným dychom!
Polož mi dlaň do dlane, môj najdrah...

...

Písala práve tento riadok,
Keď ju v strede vlastnej básne trafila guľka,
Papier sa jej zmáčal krvou,
Dopísala posledný verš a zomrela v pokoji.

č.6

Kdesi v diaľke drobné svetlo,
Svetlo bez dychu, v špinavom vzduchu,
Ešte nikdy som tak veľmi nepripomínala muchu,
Prilepená k obloku, zúfalá a uviaznutá,

Krvavočervené riadky správ na monitore,
Krvavočervené riadky správ v televízii,
Veď čo okrem skrolovania správ môže robiť?!

Žena pochovaná na opačnej strane hranice.

Žena, po okraj plná snov o návrate,
Čaká na „Godota“ a civí do internetu,
Rodný jazyk sa jej zdúva v hrdle,
Beckettovi sa dusí v rukách...

Jej pery ostávajú otvorené, volajú po slobode,
Moje sú popraskanejšie než slová, čo som prehltla,
Tvoje po údere obuškom zaliate krvou,
Tvoj smútok sa mi tlačí v tele,

Som mokrá... No aký je asi spánok topiaceho?!
Nepokojné nohy si priviažem k posteli
Ako exily na odľahlom ostrove,
Po tom, čo mi ktosi zožral únikový plán...

Svetlo, ktoré nám po nociach dávalo aspoň
Záblesk nádeje, už takmer vyhaslo,
Veď čo okrem skrolovania správ môže robiť?!
Žena, uväznená v kockách.

č.5

V mojich snoch ktosi nemo ziape,
V úzkostiach sa zmietam celé roky,
Nič nehovor, nič nežiadaj, nepros o odpovede,
Nenechaj ich siahať mi na knihy,
Ach, Fáteme, vlečú ma preč!

Koho tiene to prešli po ulici?!
Koho na zozname hľadajú?!
Prosím povedz, že tu nie sú kvôli mne!
Veď nie sú blízki teba ani nikoho v tomto dome,
Ach, Fáteme, vlečú ma preč!

Preč od maminho čádoru a otcovho obleku,
Preč od slzavých očí na detských fotografiách,
Preč od spomienok na tvoje náručie, na to, ako som sa doň ponárala,
Za košeľu ma ťahajú k dverám,
Ach, Fáteme, vlečú ma preč!

Nedovoľ, aby ťa zavetrili, aby postrehli tvoj strach,
Nedovoľ, aby začuli tvoj hlas, aby ucítili tvoju vôňu,
Nenechaj si zapchať hrdlo žiaľom,
Nechci, aby som prestala snívať o páde,
Ach, Fáteme, vlečú ma preč!

Ako zmätená ryba plávaš slzami,
Spod šatky ti vytŕčajú nepoddajné strapaté vlasy,
Na okamih sa zastav, ani sa nepohni, chcem si ťa uchovať v pamäti, viem, že prídeš a
Jedného dňa ma pred mukami zachrániš,
Ach, Fáteme, vlečú ma preč!

Odkedy táto hrôza začala, čakáš na mňa,
V strehu, ako dve oči uprené na dvere,
Zapletený vrkoč je reťaz, si moja úniková cesta,
Cítim, že viac než kedy predtým... stojíš pri mne,
Ach, Fáteme, vlečú ma preč!